

דברים לזכרה של מיכל זמורה כהן

ינעם לייף

להיפרד ממיכל זה בלתי אפשרי. יש משהו נצחי באשה הזו. על כן אדבר בלשון הווה. ביום שלישי שעבר ביקרתי אותה עם מיכה טל. אנחנו מדברים, היא חלשה, אך כרגיל, בעניינים, יורדת לפרטים. היא נותנת לי את ספרה החדש.

בפתח הספר הזה, שנתנה לו את הכותרת "מסע מוסיקלי עם שופנהאואהר", בתחילתו ממש, כותבת האישה הנצחית הזו את המשפט שנראה לכאורה תמים ופשוט. היא כותבת:

"מיום שהתוודעתי למוסיקה והתאהבתי בה, ואני אז ילדה תמימה וצעירה לימים, לא פסקה תמייתי נוכח מופלאותה: מה יש בה, תהיתי, שכה ממכר אותנו? מה עושה אותה מרטיטה ומרגשת עד כדי כך?"

הספר הזה הינו מסע של שאלת שאלות, של חיפוש אחר הקשרים. פסיפס של נושאים שלא מפסיקים להעסיקה במשך שנים. מיכל זמורה כהן היא דוגמה ומופת לאהבת המוסיקה, אלא גם ואולי במיוחד לסקרנות שאינה באה על סיפוקה. מספיק לעיין ברשימה הביבליוגרפית של ספר זה וספריה האחרים כדי לראות את הטווח העצום של סקרנותה ואת יכולת ההכלה שלה של תכנים, וכיצד היא מנקזת אותם אל עולמה.

יש משהו נצחי במיכל כי היא מסמלת ערכים נצחיים, ודבקה בהם. חברות, נאמנות לבני אדם ונאמנות לדרך, אהבת האדם, יושרה ויושר אינטלקטואלי. היא יודעת מה חשוב, וחשוב לה לעתים אף יותר שהדברים שאולי אינם חשובים עבורה הם חשובים לאנשים אחרים.

והשילוב המופלא הזה והמאזן כל כך של דעתנות ופתיחות, הוא שמאפיין את מיכל בכל השנים הרבות, העשורים הרבים של פעילותה באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. היא לימדה באקדמיה את תחום תולדות המוסיקה וכיהנה כראש האקדמיה כחמש וחצי שנים, והיו ואלו שנים של התפתחות והתרחבות. מספר הסטודנטים גדל, תכונות לימודים מתרחבות, הבניין ברחוב סמולנסקי כבר צר מלהכיל ומיכל מנהלת את המשא ומתן לרכישת הבניין בגבעת רם, ולאחר מכן מפקידה את המלאכה בידי עמיתה שאותם היא מעצימה במרוצת שנות כהונתה.

לאחר סיום כהונתה ממשיכה מיכל את מעורבותה באקדמיה, היא חברה בחבר הנאמנים הבינלאומי ועומדת בראשו כמעט כעשר שנים. טווח קשרים, מביאה ידידים חדשים מהארץ ומחו"ל ומחזקת את מעמדו של המוסד שכה קרוב ללבה. ובכל שנות חברותה הארוכות בוועד המנהל של האקדמיה, עד שבריאותה מתרופפת בחודשים

האחרונים, מיכל היא שותפה חשובה בהתוויית דרך ובקבלת החלטות, יודעת את הפרטים ושואלת שאלות נוקבות, לא עושה הנחות, מיכל עובדת ומונעת מאמונה ומאהבה. אמונה עמוקה בחשיבותה ומשמעותה של האמנות בכלל והמוסיקה בפרט החיי האדם והאהבה שהיא חשה כלפי כל אותם אלו שעושים להנחלתה, בין אם על

במות הקונצרטים או בחדרי הכתות. היא מאמינה בדור הצעיר, מחפשת את החדש בראי הישן ואת הישן בראי החדש. אין קונצרט שאינה מבקרת בו. מלחינים רבים, ותיקים כצעירים, מוקירים את מיכל כאשר היא מגיעה לקונצרט. מאזינה ליצירה חדשה בקשב רב, ותמיד מתייחסת. לעניין, מונה את הדברים הטובים, ומעלה לבטים.

מיכל היא מראה. כל מי שמשוחח עמה נסחף למקום בו בסופו של דבר הוא מתבונן בעשייה שלו עצמו. כך גם בפורום דוסטרובסקי לחינוך במוסיקה ובמחול, שהיא עומדת בראשו מיום היווסדו. הפורום הזה הוא המקום בו אנו מתבוננים בעצמנו, ושואלים את השאלות. הפורום אמנם נוסד מתוקף החלטת הוועד המנהל של האקדמיה, ולפני כשנתיים העברנו אתו לחסות מוסד ון ליר, אך מיכל היא היוזמת והוא מתקיים אך ורק בזכותה, בזכות מנהיגותה והצו המוסרי העמוק, שהוא הדגל שאותו מניפה מיכל וכולם הולכים אחריו.

זו ממש אינה מליצה. כמה עשרות אנשים, מהבולטים בעשייה האמנותית והחינוכית במוסדות האקדמיים בישראל ומחוצה להם, שהחינוך למוסיקה ולמחול בראש מעינייהם, נפגשים בעקביות מספר פעמים בשנה זה מספר שנים, מאזינים איש לדברי רעותו ודנים בסוגיות מהותיות, עקרוניות. מייל ממיכל תמיד קורא את כולם לסדר, להתחיל מחדש סיעור מוחות בעניין כלשהו, כאשר היא תמיד מכינה קצה חוט לדיון על התכנים של המושב הקרוב. הישיבות בביתה מניבות רעיונות נוספים לתכנון ויישום הדיונים הבאים. מיכל היא קטליזטור לחשיבה ומנוע לעשייה. וכאשר היא אומרת לנו – אני כבר בת 86, אני כבר בת 87, הניחו לי אני כבר בת 88, אנו מתבוננים בה, משתאים ואומרים, מיכל, הכיצד? הרי איננו יכולים בלעדך.

אך נראה שמיכל מכינה את עזיבתה. ברגש אחריות ובדאגה רבה לפורום היא מעבירה לפני חודשים ספורים את המושכות לאחרים. ועתה עלינו להמשיך ולקיים את הצו המוסרי של מיכל, מי בעשייתו האמנותית, מי בעשייתו החינוכית, או הארגונית - חיקרו, שאלו, היו כנים עם עצמכם ועם זולתכם, תתלבטו, שתפו אחרים, תדעו להכיל דעות אחרות, תחליטו, תעשו. אל תמתינו שעבודתכם תיעשה בידי אחרים.

זו היא מיכל וזו היא מורשתה, ואנו נמשיך ונקיימה.